

Vergaderjaar 1997–1998

25 661

Wijziging van de Algemene bijstandswet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, de Werkloosheidswet, de Ziektewet, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, de Toeslagenwet, de Algemene Ouderdomswet, de Algemene Kinderbijslagwet, de Algemene nabestaandenwet, de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten met betrekking tot terugvordering en verhaal (terugvordering en verhaal in verband met herziening van het debiteurenbeleid)

Nr. 8

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 26 november 1997

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 24 november 1997 overleg gevoerd met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over **het wetsvoorstel Terugvordering en verhaal in verband met herziening van het debiteurenbeleid (25 661)**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Wolters

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Van Dijk

¹ Samenstelling:

Leden: Wolters (CDA), voorzitter, Van Nieuwenhoven (PvdA), Doelman-Pel (CDA), Biesheuvel (CDA), Vliegthart (PvdA), ondervoorzitter, Scheltema-de Nie (D66), Van Middelkoop (GPV), Schimmel (D66), Rosenmöller (GroenLinks), Van Zijl (PvdA), Bijleveld-Schouten (CDA), Middel (PvdA), Van Hoof (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Adelmund (PvdA), Dankers (CDA), Giskes (D66), Marijnissen (SP), Essers (VVD), Van der Stoep (VVD), Van Dijke (RPF), Bakker (D66), Klein Molekamp (VVD), Van Blerck-Woerdman (VVD) en Meyer (groep-Nijpels).

Plv. leden: Terpstra (CDA), Oudkerk (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Mulder-van Dam (CDA), A. de Jong (PvdA), Visser-van Doorn (CDA), Van der Vlies (SGP), Fermina (D66), Rabbae (GroenLinks), Van der Ploeg (PvdA), G. de Jong (CDA), Dijkema (PvdA), M. M. H. Kamp (VVD), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Apostolou (PvdA), Heeringa (CDA), Van Boxtel (D66), J. M. de Vries (VVD), B. M. de Vries (VVD), Leerkes (Unie 55+), Van Vliet (D66), Hofstra (VVD), Hoogervorst (VVD) en Nijpels-Hezemans (groep-Nijpels).

Stenografisch verslag van een wetgevingsoverleg van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Maandag 24 november 1997

Aanvang 11.15 uur

Voorzitter: Wolters

Aanwezig zijn 5 leden der Kamer, te weten:

Wolters, Doelman-Pel, Noorman-den Uyl, Bakker en Van Blerck-Woerdman,

alsmede de heer Melkert, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, die vergezeld is van enige ambtenaren van zijn ministerie. Van hen nam mevrouw Selter deel aan de beantwoording.

De **voorzitter**: Ik heet de minister en zijn medewerkers welkom. De vier vertegenwoordigde fracties van PvdA, CDA, VVD en D66 hebben zoals geconvoceerd respectievelijk 34, 31, 28 en 23 minuten voor beide onderwerpen. Ik stel mij voor dat wij beginnen met het eerste onderwerp. Afhankelijk van de voortgang zou het mooi zijn als dat voorstel voor de lunchpauze kan zijn afgehandeld, maar dat kan ik nog niet helemaal beoordelen. Werkendeweg kunnen wij vaststellen of dat erin zit.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de Algemene bijstandswet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, de Werkloosheidswet, de Ziektewet, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet, de Toeslagenwet, de Algemene Ouderdomswet, de Algemene Kinderbijslagwet, de Algemene**

nabestaandenwet, de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen en de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten met betrekking tot terugvordering en verhaal (terugvordering en verhaal in verband met herziening van het debiteurenbeleid) (25661).

Eerste termijn van de zijde van de commissie

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Voorzitter! Het eerste voorstel gaat over de schulden die bij sociale diensten aanwezig zijn, die kunnen variëren van kleine tot zeer grote bedragen. Deze schulden zijn vaak ontstaan door verschillende gebeurtenissen: niet inbaar verhaal, fraude of te veel ontvangen bijstand. Langzamerhand is er een spanning ontstaan tussen de inspanningen die sociale diensten moeten leveren om het geld weer te innen, en de resultaten daarvan. Het gaat om de vraag wat de beste oplossing is, waarvoor dit voorstel voorligt. De CDA-fractie vindt dat het uitgangspunt moet blijven dat de schuldenaar en het uitvoerend orgaan verantwoordelijk zijn voor het zoveel mogelijk binnenbrengen en -halen van te veel ontvangen uitkerings- of fraudegelden. De minister schrijft in de nota naar aanleiding van het verslag dat fraudeschulden onder een strenger regime mogen vallen dan andere schulden. Mijn fractie is het daarmee eens. Tegelijkertijd kan als keerzijde van de medaille natuurlijk de vraag worden gesteld, of voorzichtiger mag worden omgegaan met schulden die zijn ontstaan doordat sociale diensten fouten hebben gemaakt. In

het verleden is het al meer gebeurd, en nu gebeurt dat ook wel eens, dat via bevoorschotting of een fout van de sociale diensten te veel bijstand bij mensen terecht komt. Als zij in een moeilijke situatie zitten, blijkt het vaak moeilijk om dat geld binnen te halen.

Voorzitter! Ik vind het op zichzelf een heel goede zaak dat het debiteurenbestand wordt opgeschoond. Om daarop vat te krijgen en in de toekomst te houden, moeten debiteurenstatistieken worden bijgehouden. Verder zou gevolgd moeten worden hoe de gemeenten met deze nieuwe regels omgaan, om zo een zeker gelijkheidsbeginsel te laten ontstaan tussen de diverse gemeenten. Vindt de minister dat hij dat zelf moet doen, of kan dat eventueel gedaan worden door de VNG of Divosa?

Voor het CDA is belangrijk dat er een spanning kan ontstaan tussen de Faillissementswet natuurlijke personen en de huidige voorstellen. Per slot van rekening wordt nu uitgegaan van een termijn van vijf jaar, waarna een beslissing zal moeten vallen over het al of niet doorgaan met het terugvorderen van schulden en het al of niet afkopen of volledig afboeken van de schuld. Die termijn van vijf jaar is hard. Verschillende fracties hebben daarom gewezen op de verhouding tot de Faillissementswet, die de mogelijkheid biedt om de schuld in drie jaar af te lossen. De minister geeft te kennen ervan uit te gaan dat er al een langer traject met veel problemen is afgelegd voordat de echte schuldsanering tot stand komt. Het lijkt mij toch dat er een vluchtweg wordt opengesteld, waarbij het mogelijk is dat men vanwege het feit dat men schulden

heeft bij de sociale dienst en nog wat extra schulden, een schuldsanering verre verkiest boven het aflossen van de schulden. Ik zou daarover graag een heel fundamentele beschouwing van de minister horen, omdat ik toch wil voorkomen dat die vluchtweg ontstaat. Ik vind dit eigenlijk het allerbelangrijkste punt rondom de voorstellen die de minister in het onderhavige wetsvoorstel heeft gedaan.

Verder heeft mijn fractie behoefte aan meer helderheid over de gehele procedure. Zo vragen wij ons af of een cliënt zelf het voortouw kan nemen om zijn schuld met 50% af te lossen of dat een dergelijke actie altijd moet uitgaan van de sociale dienst zelf, waar de schuld uiteindelijk toch ligt. Als een cliënt dat wel zou mogen doen en zijn desbetreffende verzoek wordt afgewezen, dan is onze vraag of er inderdaad een beschikking wordt afgegeven waarin de motivatie van de afwijzing is opgenomen, zodat die cliënt ook weet waar die aan toe is.

Het is belangrijk dat er een bijna geïntegreerd beleid ontstaat tussen de socialezekerheidsuitvoering en de sociale diensten. Ook daarin mogen onzes inziens namelijk niet al te grote verschillen aanwezig zijn. Al met al is de CDA-fractie best positief over dit wetsvoorstel, maar zij vindt wel dat ieder jaar in het kader van de Sociale nota de Kamer geïnformeerd moet worden over de voortgang van dit nieuwe beleid. Als het allemaal goed loopt, krijgen de gemeenten hiermee een instrument in handen dat effectief en efficiënt kan werken.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Voorzitter! De PvdA-fractie heeft waardering voor de inzet van het kabinet als het gaat om de veranderingen die nu worden voorgesteld inzake verhaal en aflossing debiteuren. Eindelijk komt er zicht op een doelmatige handelwijze bij verhaal en terugvordering. Al in de zomer van 1995 heb ik daarom gevraagd. De uitvoering van de verhaalswetgeving is zeer bewerkelijk en foutgevoelig. De voorgestelde regelingen zijn van belang voor zowel de debiteur als de uitvoeringsorganisatie. Zo kan veel meer op doelmatigheid en efficiency gestuurd worden, hetgeen wij erg belangrijk vinden. Dit wetsvoorstel heeft betrekking op dertien socialezekerheidswetten.

Vanuit de uitvoering was er scherpe kritiek op de wijze waarop tot op heden van hen verwacht werd dat ze de regels zouden uitvoeren. Alleen rechtmatigheid stond voorop. Daarnaast kostte het de gemeenten een heleboel geld om een goede uitvoering te bewerkstelligen, terwijl 90% van de opbrengst van de terugvorderingen naar het Rijk terugvloeyde. Nu ook de uitvoeringsorganen van de sociale verzekeringen via de Wet boeten en maatregelen verplicht aan de terugvordering meewerken, wordt een verbetering van de uitvoering voorgesteld. Ik vraag mij wel een beetje af of dat niet wat eerder had gekund. Dat neemt niet weg dat wij blij zijn met de voorliggende verbetering. Wel constateren wij nog twee opvallende punten. Ik noem de gelijke behandeling van fraudeschulden en andere schulden en het feit dat de aflossingstermijnen langer zijn dan die welke de wet met betrekking tot de schuldsanering kent. In de Faillissementswet geldt een terugbetalingstermijn van maximaal drie jaar met een restinkomen boven de beslagvrije voet. In bijzondere situaties, onder andere fraudeschulden, is de termijn vijf jaar. Dan krijgt men wel na drie jaar een restinkomen boven de beslagvrije voet, maar de termijn is dan vijf jaar. Er komt dan een nominaal bedrag bij. De rechter kan overigens besluiten geen schuldsanering toe te staan. Je kunt het ook te bont gemaakt hebben. Ik vraag mij af of het de bedoeling van de regering is om in dit wetsvoorstel een strakker regime te hanteren dan de regeling die in de Faillissementswet geldt als het gaat om de terugbetalingstermijnen. Eén van de redenen voor het met anderhalf jaar vertraging invoeren van de Wet schuldsanering was dat men vreesde voor een te grote belasting van de rechterlijke macht. De werkgroep Schone lei heeft een eenvoudiger procedure ontwikkeld, waardoor met name kredietbanken een belangrijke rol spelen in het realiseren van een minnelijke schikking bij schuldsanering. Het zou erg jammer zijn als het punt van de te grote belasting van de rechterlijke macht opnieuw gaat spelen bij de voorliggende wetgeving. De PvdA-fractie vindt dan ook dat er aansluiting gezocht moet worden bij de termijnen en de voorwaarden van de Faillissements-

wet. Ik noem in dit verband kort een aantal punten.

1. De terugbetalingstermijnen in de Wet schuldsanering zijn korter. Het risico dat de schuldenaar de schuldsanering via de rechter verkiest boven de regeling van de gemeente of het uitvoeringsorgaan is dan ook beslist niet denkbeeldig. Ook de debiteuren van de sociale dienst of de uitvoeringsorganisaties hebben soms te maken met eerder lopende terugbetalingsverplichtingen zoals leenbijstand, alimentatie en eerder aangegane schulden. Er zijn geen harde criteria als het gaat om de toegang tot de Wet schuldsanering.

2. In de praktijk van de uitvoering van de bijstandswet geldt dat ingeval van terugbetaling van bijvoorbeeld leenbijstand na individuele toetsing en na drie jaar terugbetaling kwijtschelding van de restantschuld mogelijk en ook gebruikelijk is. Ik ben mij er goed van bewust dat het BLN niet meer van toepassing is, maar dat neemt niet weg dat die uitvoeringspraktijk nog steeds geldt. Die is er niet voor niets.

3. De gebruikelijke termijn van drie jaar in combinatie met het hanteren van een sociale norm was reden om in de Wet schuldsanering de ondergrens van maximaal drie jaar terugbetalen te hanteren indien een inkomen reeste op de beslagvrije voet. En dat is nu nog 90% van de bijstandswet. Uit de toelichting van de nota naar aanleiding van het verslag bij dit wetsvoorstel blijkt dat het in de optiek van de regering mogelijk is om in een reguliere situatie – en dat is dus niet ingeval van fraude – vijf jaar lang een aflossingsverplichting te hebben met een inkomen ver onder het sociaal minimum. Dat betekent dus dat de regering – als wij niets aan dit voorstel veranderen – die mogelijkheid openlaat. Dat komt niet overeen met andere regelgeving. Wij vinden het dan ook niet redelijk dat er een gelijkschakeling is tussen gewone schulden en schulden die het gevolg zijn van fraude.

Deze overwegingen hebben ertoe geleid dat ik het voornemen heb een amendement in te dienen dat beoogt gelijke voorwaarden te realiseren bij de terugbetaling van de Wet schuldsanering. Dat amendement had al op tafel kunnen liggen, ware het niet dat het ingewikkeld is. Het amendement bestaat maar uit twee zinnen, maar het moet wel in dertien wetten op de goede plaats worden

ingevoegd. Dat vraagt nog enige aandacht. Het zal echter zo snel mogelijk worden uitgereikt. Het amendement voegt iets toe aan het wetsvoorstel. Er wordt een bodem in gelegd, namelijk drie jaar aflossen bij een restinkomen van de beslagvrije voet, waarna kwijtschelding kan plaatsvinden. Deze regel geldt niet voor fraudeschulden. Een langere aflossingstermijn – vijf jaar – is mogelijk, zoals de wet nu ook aangeeft, maar dan wordt een hoger inkomen gelaten, een nominaal bedrag op de beslagvrije voet. De termijn van vijf jaar, zoals nu in de wet is voorgesteld, blijft ook in stand, mits men een hoger inkomen gelaten wordt dan de beslagvrije voet. Erg belangrijk is ook dat het om een bevoegdheid van de gemeente gaat; het is geen afdwingbaar recht. Dat blijft zo, want het gaat hier om bijstand of, bij de sociale verzekeringsorganisatie, om een uitkering waarbij te allen tijde individueel getoetst wordt, conform de opvattingen van de regering, of men genoeglijk aan zijn verplichtingen heeft voldaan.

Ik wil een tweede onderwerp aan de orde stellen. De gemeenten mogen straks boven een drempel 75% behouden van de terugbetaalde bedragen in plaats van de huidige 10%. Het gaat daarbij om de revenuen die zij krijgen vanuit verhaalsactiviteiten. Dat zal zeker een prikkel tot doelmatigheid met zich brengen. In de nota naar aanleiding van het verslag blijkt dat de hantering van het drempelbedrag ertoe leidt dat de gemeenten pas werkelijk profijt hebben van de nieuwe regel als zij meer weten terug te vorderen dan tot nu toe gebeurt. Naar ik meen, is er een verschil van 14 mln.: 364 mln. tegenover 350 mln. De regering denkt dat dit laatste bedrag de drempel moet zijn. Dat wordt echter wel uitgesmeerd over 570 gemeenten. Daar blijft dus niet echt veel van over. Ik heb hier vragen over. Sommige gemeenten, zo'n 7%, zijn al in 1989 begonnen met een scherp fraudebestrijdings- en verhaalsbeleid, onder meer door gegevens-uitwisseling met de belastingdienst. Het volume aan openstaande vorderingen is bij hen veel groter. Nu het peiljaar 1992 wordt, zijn deze gemeenten in het nadeel. Hun mogelijkheden om er een slagje bovenop te doen door scherp, doelmatig en efficiënt terug te

vorderen en te verhalen indien sprake is van onverschuldigde betalingen, zijn gewoon veel beperkter. Ik vraag de minister of hij bereid is bij het bepalen van het drempelbedrag per gemeente in positieve zin rekening te houden met dit gegeven. Ik vraag de minister voorts de Kamer inzicht te verstrekken in de drempelbedragen die straks per gemeente gaan gelden.

De heer **Bakker** (D66): Voorzitter! Het wetsvoorstel debiteurenbeleid is gebaseerd op ontwikkelingen in de bestaande praktijk. In feite heeft zich als gevolg van de teruglopende bestandskoppelingen een stuwmeer ontwikkeld aan debiteuren, en daarmee een stuwmeer aan problemen. Dit wetsvoorstel biedt meer mogelijkheden om, gelet op de bijzonderheden van de situatie, tot uiteindelijke kwijtschelding van de schuld of een gedeelte daarvan over te gaan. Daarmee kan het ook een beter instrumentarium worden in het kader van de schuldsanering. De wet introduceert meer impuls voor de gemeenten om hun best te doen en dat lijkt mij terecht. Mevrouw Noorman vroeg al naar de 7% gemeenten die nadeel zouden ondervinden door het peiljaar 1992. Als ik de stukken lees, begrijp ik dat de regering erg haar best heeft gedaan om een redelijk peiljaar te vinden. Ik kan mij voorstellen dat de overweging van mevrouw Noorman ook bij het kabinet een rol heeft gespeeld. Dat hoor ik echter graag van de minister. Ik meen dat het te doen moet zijn om zoveel mogelijk gemeenten daadwerkelijk een impuls te laten ondervinden.

Wanneer is deze impuls overigens te voorzien voor de Algemene bijstandswet in algemene zin? Dit betreft een ander traject en een andere discussie, maar het feit dat gemeenten via een cumulatie van allerlei financiële bepalingen worden gestraft als zij hun best doen om mensen terug te brengen naar de arbeidsmarkt – en nu denk ik met name aan de vermindering van de uitkering uit het Gemeentefonds – geeft toch een verkeerde impuls. Mevrouw Noorman heeft zo-even zeer uitvoerig uitgelegd wat zij een knelpunt vindt. Ik meen dat zij daarmee een punt heeft. Het amendement dat zij heeft aangekondigd, vind ik in eerste instantie dan ook een aantrekkelijk amendement. Enerzijds lijkt het te voorkomen dat

te snel wordt gegrepen naar het instrument van schuldsanering via de rechter, de Faillissementswet en dergelijke. Mevrouw Doelman heeft al op de vluchtweg gewezen. Anderzijds brengt het amendement het element van drie jaar erin, het element van de schone lei, het sociale element, het hogere inkomen na drie jaar, ook als je dan nog blijft aflossen. Ik ben zeer benieuwd naar de reactie van de minister hierop. In de stukken komt ook het project RINIS aan de orde, dat een rol speelt bij de uitvoering van de Algemene bijstandswet in het algemeen en bij deze wet. Ik word niet vrolijk van de signalen inzake de bestandskoppeling, met name van het signaal dat de routing van informatiestromen die daarin wordt nagestreefd, buitengewoon moeilijk van de grond komt. Je kunt dat tussen de regels van de nota van het eindverslag door lezen. De knelpunten in al die automatiseringssystemen zijn buitengewoon alarmerend. Ik las dat onder andere in NRC Handelsblad van afgelopen zaterdag over Amsterdam. Wordt het geen tijd op dit punt voor stroomlijning te kiezen? Wij hebben leergeld betaald bij de arbeidsvoorziening, toen 28 arbeidsbureaus een eigen automatiseringsprogramma's maakten. Gemeenten doen dat ook sinds vele jaren. Bij de arbeidsbureaus hebben wij gekozen voor een centrale verantwoordelijkheid van het Centraal bestuur arbeidsvoorziening. Naar mijn mening is dat terecht. De vraag is dus of wij op deze manier doormodderen of dat er iets landelijks, iets centraals gedaan moet worden. Gemeentelijke autonomie is uiteraard terecht de kern van de bijstandswet, maar ik hoor te vaak verhalen dat het niet komt tot beleidsontwikkeling – en daarom moet het toch gaan bij de autonomie – vanwege alle problemen die de automatisering en de rest van de uitvoering meebrengen. Ik hoor graag een reactie van de minister op dit punt.

Voorzitter! Ik las in de stukken dat het moment van invoering van deze wet voorzien was voor 1 januari 1999. Is dat juist en is dat niet wat laat? Is het wellicht een tikfout? Ik kan mij dat voorstellen.

Mevrouw **Van Blerck-Woordman** (VVD): Het uitgangspunt van de VVD-fractie bij deze wet is dat zoveel mogelijk schulden worden terugbe-

taald en dat fraudeschulden niet mogen lonen. Een groot deel van deze achterliggende gedachte vind ik terug in de wet, maar ik heb toch nog wel enkele vragen over de beantwoording van een aantal vragen van verschillende fracties, met name van onze fractie.

De bedoeling van deze wet is het debiteurenbestand van gemeenten op te schonen. Dat is hard nodig, althans in een aantal gemeenten meer dan in andere. Desondanks moet je constateren dat er op dat punt wel wat te verbeteren valt. Ik zou de minister willen vragen het beleid jaarlijks te evalueren om te bekijken of de prikkels die gemeenten krijgen via dit wetsvoorstel, gehonoreerd worden door hetgeen wordt voorgesteld.

Een vraag die alle voorgaande sprekers al gesteld hebben en waarbij ik mij graag aansluit, betreft de connectie met de Faillissementswet, de driejaarstermijn en de eventuele omweg die gecreëerd wordt via de Wet schuldsanering in verband met het aflossen van schulden via de GSD's. Ik zou daarover graag wat nadere gegevens van de minister krijgen.

De regering zegt dat uitvoeringsorganen bij fraudevorderingen waarschijnlijk een strenger regime hanteren dan bij de overige vorderingen. Dat is een behartigenswaardige uitspraak, maar hoe kan ik dat terugzien, omdat men daarin autonoom is? Als men daarin door deze wet wordt vrijgelaten, dan vraag ik mij af hoe je deze opmerking terug kunt zien in het beleid in de komende periode.

Bij het zoveel mogelijk terugvorderen van onterecht uitgekeerde uitkeringsgelden wordt aangegeven dat het afbetalen in vijf jaar of het niet afbetalen van andere schulden een maatstaf zal zijn. Dat brengt mij op de gedachte dat als iemand niet aflost op andere schulden, dat nog niet alleen hoeft te betekenen dat hij dat niet kan, maar ook dat hij dat niet wil. Dat kan ook gedaan worden vanuit de gedachte dat er helemaal niet wordt afgelost. Wat blijft dan de positieve prikkel bij het niet aflossen op andere schulden?

Een wellicht overbodige vraag betreft de vijfjaarstermijn die wordt ingevoerd. Schuldenaars en gemeenten moeten gezamenlijk bekijken hoe schulden worden afgelost. Geldt die termijn met terugwerkende kracht vanaf 1 januari

1998, zodat de vijfjaarstermijn op 1 januari meteen is verstreken als gemeenten aantoonbaar hebben kunnen aangeven dat zij op het moment dat de wet in werking in treedt, vijf jaar hun best hebben gedaan om die schulden terug te krijgen? Als dat zo is, kan de verplichting in principe overgaan in een bevoegdheid. Ik vraag ook naar de financiële consequenties van een en ander, als gemeenten vanaf 1 januari inderdaad alles ineens versneld afschrijven in de 90:10-verhouding. Is daarin voorzien? Zo ja, waar kan ik dat dan terugvinden? Ik heb een vraag over de koppeling van bestanden. Dat blijft een moeizaam punt. Ik krijg nogal wat post daarover uit het land, en ik vraag de minister of bij de koppeling van bestanden de Wet op de studiefinanciering nu wel of niet meedoet. Dat blijft onduidelijk. Ik merk graag iets op over datgene wat GSD's zelf niet goed hebben gedaan op het punt van het terugvorderen van schulden. Wij hebben daar het afgelopen weekend wederom een bladzijde over mogen lezen in NRC Handelsblad. Die bladzijde gaat over de situatie in Amsterdam. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat deze wet ertoe strekt om de gemeente Amsterdam, met haar problemen bij de GSD's, hiermee in één klap van allerlei problemen af te helpen? Daarbij denk ik wellicht wat kort door de bocht, maar die mogelijkheid bestaat, als datgene wat ik zojuist aanhaalde, inderdaad waar is. Laat ik het zo zeggen: als de vijfjaarstermijn inderdaad al op 1 januari is verstreken, is het niet mijn bedoeling dat de gemeente Amsterdam denkt dat zij haar probleem met het debiteurenbestand dan even kan oplossen. Ik hoor graag of dat wel de bedoeling van de minister is. Amsterdam is overigens niet de enige gemeente met grote problemen met haar sociale dienst. Je kunt zeggen dat het maar een paar steden zijn, maar het zijn wel de grootste en er vallen heel veel uitkeringsgerechtigden onder. Ik vraag mij af of er niet een moment komt waarop de Kamer – en de minister, die daarbij het voortouw neemt – moet zeggen dat het beleid dat zij via de nieuwe bijstandswet voorstaat, door die GSD's onvoldoende wordt uitgevoerd. Dan heb ik het niet alleen over het onvoldoende terugvorderen en het opschonen van het

debiteurenbestand, maar ook over het feit dat er te weinig aan de uitstroom wordt gedaan; als de problemen zo groot zijn, kan ik mij voorstellen dat men maar één ding tegelijk kan doen en dat men een aantal andere dingen dus niet kan doen. Komt er dan niet een moment waarop moet worden aangegeven dat het zo niet langer kan en dat er zeer snel een verbetering moet optreden, zodat het beleid inzake het constateren van fraude voldoende wordt nagekomen? Ook dat is een van de doelstellingen, zeker van de VVD-fractie.

Ik heb een vraag over het al of niet afdwingbare recht van de schuldenaar op het punt van het afzien van terugvordering. In de antwoorden staat aangegeven dat dit niet aan de orde is, maar kan dat ook niet op grond van gewekte verwachtingen? Ik kan mij voorstellen dat door een aantal situaties in de desbetreffende jaren en ook door gevoerde gesprekken bij degene die de schuld heeft, de verwachting is gewekt dat het afbetalen na vijf jaar afgelopen zal zijn. Ik vraag mij af of er, puur juridisch gezien, om die reden niet een afdwingbaar recht kan ontstaan, zeker als je kijkt naar identieke gevallen. Bij identieke gevallen moet je, alleen al op basis van het gelijkheidsbeginsel, altijd een recht toekennen. Daar wil ik van de minister graag iets meer over horen. Op bladzijde 6 van de nota staat iets over de gebruikelijke incasso-procedure, waar ik enigszins om moest lachen. Daar staat dat afkoop voor 50% in één keer kan, indien de schuldenaar voornemens is om naar het buitenland te vertrekken. Ik zou mij kunnen voorstellen dat vertrek van de schuldenaar naar het buitenland niet altijd wordt aangekondigd en dat een afkoopregeling dan natuurlijk niet meer voor de hand ligt. Naar mijn idee is dat dan niet meer mogelijk, ook al zou je dat willen. Die situatie doet zich in de praktijk regelmatig voor. De VVD-fractie heeft een vraag gesteld over het verloop van terugvordering en verhaal vanaf 1992, namelijk waarom niet ook de cijfers over 1991 zijn gegeven. In dat jaar waren verplichte terugvordering en verhaal immers nog niet aan de orde en dat jaar geeft dus mijns inziens het meest zuivere beeld, hoewel een aantal gemeenten hier al wel toe overgingen. In 1992 hoefde het ook nog niet tot 1 augustus;

vanaf dat moment waren terugvordering en verhaal wel verplicht. Verder heb ik nog eens naar de bedragen gekeken, in het bijzonder de bedragen die zijn opgevoerd over 1995 en de bedragen die in dat jaar zijn afgelost. Als ik dat zie, denk ik dat enige wettelijke regeling toch wel noodzakelijk is. Het bedrag aan vorderingen loopt immers tegen de 600 mln. en het bedrag aan invorderingen is vanaf 1992, toen terugvordering en verhaal verplicht werden, maar met 50 mln. gestegen. Dat is toch wel bijzonder weinig. Voor 1992 kan worden gezegd dat pas vanaf 1 augustus de verplichting gold, dat betrokkenen er nog aan moesten wennen en dat het niet allemaal even gemakkelijk was, maar uit de cijfers over 1995 blijkt dat de bereidheid van gemeenten om in te vorderen, niet bepaald sterk is gestegen. Ik ben dan ook benieuwd hoe het in de komende jaren gaat, als wij eenmaal de financiële prikkel hebben ingevoerd.

De vergadering wordt van 11.48 uur tot 12.00 uur geschorst.

Eerste termijn van de zijde van de regering

Minister **Melkert**: Mijnheer de voorzitter! Ik stel voorop dat wij te maken hebben met een wetsvoorstel dat niet uit luxe is geboren. Er is sprake van een vrije ernstige situatie. Na een groot aantal jaren praktijk met de Algemene bijstandswet is het duidelijk – ik verwijs naar de roemruchte rapporten van mevrouw Doelman en de heer Van de Zwan – dat de bijstandswet op een aantal punten aangepast moet worden. Gemeenten moeten meer ruimte krijgen en als het even kan moeten ze meer incentives krijgen om op een evenwichtige wijze met de toepassing van de bijstandswet om te gaan. Er moet zomin mogelijk geld blijven steken waar het niet is bedoeld. In de loop der jaren zijn de bedragen veel te hoog geworden. Bij alle taken die aan de sociale dienst zijn toegekend, is blijkbaar een mechanisme aanwezig dat van het terugvorderen – ik zeg het vriendelijk – niet de hoogste prioriteit maakt. Daar zijn wij overigens soms zelf bij. Wij stellen uitstroom voorop en willen een redelijk cliëntvriendelijk klimaat in het kader van de bijstandswet. Op tal van onderdelen wordt de bijstandswet gewijzigd. Als gevolg daarvan

moet de automatisering worden aangepast. In de loop der jaren is een mechanisme ontstaan waardoor de terugvordering in de hiërarchie van de dagelijkse aanpak daalt. Wij moeten dit betreuren, want het kan vanuit onze verantwoordingsfunctie naar de belastingbetaler niet geaccepteerd worden. Wij moeten nadenken over de vraag hoe het beter kan worden georganiseerd. Dat is de ratio achter dit wetsvoorstel. Ik zou het liever niet gedaan hebben, maar het moet want het is onbevredigend dat er zulke grote bedragen ergens op een plank liggen. Als je er niets aan doet, zie je in ieder geval niets terug. Dat is de ervaring in de praktijk. Het is zaak een methode te vinden waardoor je toch nog een flink deel van het bedrag terug kunt krijgen. Na overleg met de gemeenten menen wij dat de financiële aantrekkelijkheid voor de gemeenten aanzienlijk moet worden verhoogd. Ik ben het eens met mevrouw Doelman dat het uitgangspunt blijft dat debiteuren uiteindelijk moeten worden aangesproken. Iedereen moet betalen.

Waarom ontstaan schulden? Ook die vraag is een dragend element van dit wetsvoorstel. Ik kom hierover nog te spreken op basis van het aangekondigde amendement. Wij zijn in spannende afwachting ervan. Mevrouw Doelman en mevrouw Van Blerck hebben gevraagd hoe het de komende jaren gaat met de debiteurenstatistieken, met de informatie en met de evaluatie die jaar in jaar uit kan worden toegepast. Schieten wij iets op met deze toch onorthodoxe wetgeving? Die debiteurenstatistieken komen er. Het is een van de redenen waarom wij de wet per 1 januari 1999 willen doen ingaan. Dat is dus geen tikfout, maar de datum is welbewust gekozen. Wij menen er baat bij te hebben dat gemeenten zich goed kunnen voorbereiden. Ook hier geldt weer dat nieuwe automatiseringstrajecten nodig zijn. Gelet op wat wij her en der tegenkomen, willen wij niet over één nacht ijs gaan. Belangrijker vind ik dat mede daardoor debiteurenstatistieken kunnen worden ontwikkeld die ons de gelegenheid geven te zien wat er met de wet gebeurt en ook om gemeenten aan te spreken op hetgeen zij ermee doen. Daar wordt nu al aan gewerkt. Ik kan wel meevoelen met mevrouw Doelman dat dit in het kader van het

gelijkheidsbeginsel zou kunnen worden geplaatst, met alle voorbehoud hoe dit in de microsituatie uitpakt.

Mevrouw Doelman vroeg of de cliënt een verzoek kan indienen om op een bepaalde wijze tot aflossing van zijn of haar schulden te komen. Dat kan. Als het wordt ingediend, dient de gemeente er met een beschikking op te antwoorden.

Uiteraard zal, mede gebruik makend van de debiteurenstatistieken, in de Sociale nota bijgehouden kunnen worden hoe het beleid zich op dit punt ontwikkelt. Mevrouw Van Blerck heeft gevraagd hoe de uitvoeringsorganen daar dan mee omgaan. De verzameling van gegevens van de uitvoeringsorganen staat al op de rails. Wij zijn voornemens die zo te organiseren, dat gevolgd kan worden hoe zij de gestelde prioriteit aan het terugvorderen van met name fraudeschulden ter hand nemen. Ik stel mij voor dat wij in het gebruikelijke onderdeel over misbruik en oneigenlijk gebruik in de Sociale nota aandacht kunnen besteden aan de wijze waarop zowel de sociale diensten als de andere uitvoeringsorganen met de wet omgaan en tot welke opbrengsten dat dan leidt. 1992 is als peiljaar gekozen omdat het een beetje de ommekeer weerspiegelt, zowel door de wet die in augustus van dat jaar van kracht is geworden, die de overgang van bevoegdheid naar verplichting heeft gemarkeerd, als door de markante wijzigingen in die periode over het denken en handelen bij de aanpak van fraude. Ik kan mij de vraag voorstellen of het niet 1991 had kunnen zijn. Mevrouw Noorman is zelfs nog iets verder teruggegaan. Het precies vaststellen van een peiljaar bevat natuurlijk altijd iets arbitrairs. Wij hebben uitgebreid overleg gevoerd met de gemeenten, ook uit een oogpunt van rechtvaardigheid tegenover de gemeenten die al in een eerder stadium met een redelijk stringent terugvorderingsbeleid waren begonnen. Wij hebben uiteindelijk een balans gevonden tussen aan de ene kant het peiljaar en aan de andere kant de wijze van vaststelling van het drempelbedrag en de "winstmarge" die daarbovenop kan worden gevonden. Dat is een gevoelig punt geweest voor enkele gemeenten die al wat verder waren. Ik meen dus dat wij hiermee een redelijke balans hebben gevonden, maar ik ga u niet vertellen

dat dit om allerlei redenen verreweg de meest objectieve keuze was. Er was gewoon een afwegingsmoment.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Voor een deel uit eigen ervaring weet ik dat er een aantal gemeenten zijn die al een gegevensuitwisseling met de belastingdienst hadden over het belastingjaar 1987. Het gaat om ongeveer 7% van de gemeenten. Ik herinner mij dat bij de invoering van de verhaalswet die gegevens ook gebruikt zijn, als het ging om eerdere ervaringen met de intensivering van fraudebestrijding. In die gegevens was er een heel anders opgebouwd systeem van debiteuren, zeker als je kijkt naar het peiljaar 1992, dan bij gemeenten die voor zichzelf tot dat moment daarin geen taak zagen. Ik kan mij voorstellen dat niet het peiljaar 1992, maar 1990 of 1991 als peiljaar meer recht doet aan het feit dat er grote verschillen waren met die 7% van de gemeenten die wel volop bezig waren met gegevensuitwisseling met de belastingdienst en die pilotprojecten hebben getrokken en daardoor ook procentueel een ander volume van het debiteurenbestand hebben. Het gaat soms om tientallen miljoenen gulden per gemeente. Ik pleit ervoor dat de minister nog eens kijkt of het niet verkieslijk is om iets verder terug te gaan.

Minister **Melkert**: Kijken wil ik altijd wel, maar ik geloof niet dat het wijs zou zijn om tot een andere gevolgtrekking te komen. Ik zeg dit niet zomaar. Dit is niet iets wat achter ons bureau verzonnen is, maar iets wat heel grondig besproken is met niet alleen de gemeenten in het kader van de VNG, maar ook nog apart met de vier grote steden en vervolgens weer in samenhang, om te bezien of je bij het overgrote deel van de gevallen op een ander spoor zou moeten zitten. Dit alles bij elkaar en na een aantal simulaties van varianten voor de verdeling van het drempelbedrag, zijn wij uiteindelijk uitgekomen op een systematiek waarin dat peiljaar natuurlijk wel een rol speelt. Het is een afweging om 1992 of 1991 te nemen. In die zin is de vraag van mevrouw Van Blerck begrijpelijk. Ik ben wel van mening dat het nog verder terugleggen van het peiljaar het schever maakt naarmate je verder van de huidige situatie af zit. Er spelen dan nog veel andere factoren een rol in de wijze

waarop indertijd sociale diensten op dit vlak en op andere terreinen opereerden. Dat lijkt mij dus niet verstandig. Wij hebben in onze exercitie eerder gekeken naar latere jaren.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Zou de minister, nu hij aangeeft dat hij al een aantal exercities gedaan heeft, bereid zijn om nog een exercitie te doen en het verschil tussen het peiljaar 1991 en het peiljaar 1992 uit te zoeken en de Kamer daarover te informeren? Ik zou het peiljaar 1991 een winst vinden ten opzichte van 1992.

Mevrouw **Van Blerck-Woordman** (VVD): In het staatje in de nota is het jaar 1991 niet opgenomen. Het begint in 1992 en gaat tot 1995. Zou de minister in staat zijn om nog voor de tweede termijn het jaar 1991 in te vullen? Misschien scheelt het wel niets.

Minister **Melkert**: Ik weet niet wanneer de tweede termijn is voorzien, maar naast mij wordt geruststellend gezegd "we bellen even". Ik kom daar dus nog op terug. Er is nog gevraagd welke drempelbedragen straks gaan gelden. Dat kan gecompliceerd worden als u een ander jaar tot uitgangspunt wilt nemen. Wij waren en zijn nog steeds van plan om de circulaire die per individuele gemeente het drempelbedrag aangeeft, op vrij korte termijn de deur uit te doen. Dat zal begin volgend jaar zijn. Wat dat betreft is er veel voor te zeggen om nu het voorbereidende werk in dit opzicht te honoreren.

Voorzitter! Ik kan mij voorstellen dat de heer Bakker de vraag stelde, die eigenlijk een zijstapje is, hoe het zit met het vergroten van de impuls aan gemeenten om, populair gezegd, zelf iets meer over te kunnen houden aan goed gevoerd beleid in het kader van de uitvoering van de bijstandswet. Het is immers een markante stap om ineens vrij drastisch van de 90:10-verdeling over te gaan op een heel andere verdeling. Tussendoor is er wel een toeslagenbudget dat per 1 januari 1999 overgaat. Dat is trouwens een reden temeer om ook deze wet per 1 januari 1999 te doen ingaan. Overigens zijn wij nog bezig met het voorbereiden van een studie naar mogelijke alternatieven voor het huidige financiële verdeelmodel. Ik meen dat wij het in de eerste helft

van het komende jaar op een rij hebben. Dat verdeelmodel is ook nadrukkelijk bedoeld als een basis om eventuele besluitvorming te faciliteren in het kader van een kabinetsformatie. Ik heb eerder toegelicht dat dit kabinet vanwege alle voorbereidende noodzakelijke werkzaamheden er niet meer aan toe kon komen, maar ik ben wel van mening dat het inderdaad van belang is om de financiële verdeling tussen gemeente en Rijk in de komende periode te wijzigen. Ik ben geen voorstander van volledige budgettering, maar ik meen wel dat er een goede reden is om de gemeenten, in samenhang met het functioneren van het werkkonink, ook in financieel opzicht meer ruimte te geven voor het voeren van beleid op het punt van werk en inkomen. Daarbij geldt natuurlijk altijd dat meer ruimte ook meer verantwoordelijkheid met zich meebrengt, in goede en in slechte tijden. Daar zal zeker nog een stevig woordje over moeten worden gewisseld. Vervolgens kwam de heer Bakker bijna tot een hartenkreet over de stroomlijning van automatiseringstrajecten: RINIS en knelpunten. In de krant hebben wij kunnen lezen over Amsterdam, maar wij moeten ervoor oppassen dat wij Amsterdam als pars pro toto voor het hele land nemen. Dat is nog nooit zo geweest en dat zal ook nooit zo zijn. Verontrustend is het natuurlijk wel en daar hebben wij ook eerder over gesproken met de Kamer. Met de directie toezicht zijn wij in tal van verbeteringstrajecten bezig om meer dan naar de uitvoering van de wet, naar de letter en ook naar de praktijk te kijken, inclusief de implementatie van automatiseringstrajecten. Ik heb u daar al enkele brieven over geschreven. Als opvolger van de landelijke veranderingsorganisatie hebben wij de taskforce kwaliteit bijstand ingesteld, die nadrukkelijk als opdracht heeft om gemeenten te stimuleren niet steeds weer het wiel uit te vinden of bij een onbekende softwarespecialist aan te kloppen, maar te leren van ervaringen die elders zijn opgedaan. Voorop blijft staan dat gemeenten daar zelf voor verantwoordelijk zijn. Het lijkt mij ook verstandig om het zo te houden, want ik zou het buitengewoon riskant vinden om van een landelijke toepassing uit te gaan, hetgeen overigens onverlet laat dat de netwerkontwikkeling wel op basis

van een landelijke configuratie verder tot stand kan worden gebracht. Dat is wat met RINIS in het bijzonder aan de orde is. Bij mijn weten wordt daar behoorlijk voortgang mee gemaakt.

De heer **Bakker** (D66): Bill Gates heeft het goed bekeken. Hij heeft een paar varianten, daar kun je uit kiezen en die zijn onderling uitwisselbaar. Het zou volgens mij bij veel gemeenten een zucht van verlichting teweegbrengen als er enige handreiking gedaan werd over twee, drie of vier pakketten. Ik kan mij voorstellen dat je beleid samenhangt met de keuze voor automatisering, maar ik kan mij niet voorstellen dat dit per se 572 maal eigen software-ontwikkeling moet inhouden. Dat zal misschien ook niet 572 keer het geval zijn, maar naar mijn gevoel kan het een stuk efficiënter waardoor het automatiseringsprobleem zo langzamerhand eens van tafel kan en kan worden doorgestoken naar de dingen waar het echt om gaat.

Minister **Melkert**: Natuurlijk kan dat sterker. Bij de gemeenten zelf is daar ook een toenemende behoefte aan gebleken, door de snel toenemende behoefte aan samenwerking op dit gebied. De taskforce kwaliteit bijstand is mede met het oog daarop ingesteld, terwijl dat een paar jaar geleden nog ondenkbaar was. Toen werd er heel raar tegen de landelijke veranderingsorganisatie aangekeken. Dat is inmiddels veranderd, doordat men ook ziet dat men daar echt iets aan kan hebben. Het zal naar mijn inschatting door Samenwerking, werk en inkomen nog een aanzienlijke impuls krijgen, omdat het proces zelf een soort convergerende kracht kent om niet alles in je eentje te doen. Ik zeg daarbij wel, met alle respect voor de wetgever, dat als wij op 1 januari 1996 gestart zijn met een bijstandswet die ook voor de uitvoering in meer decentrale bevoegdheden voorziet, wij aan de gemeenten vragen daarover verantwoording af te leggen tegenover hun eigen gemeenteraad. Ik neem aan dat dit ook wel in Amsterdam zal gebeuren.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): In verschillende stukken druppelt door dat het ministerie bezig is om centraal een informatie-uitwisselingssysteem te ontwikkelen op basis waarvan informatie vanuit

gemeenten naar andere organisaties geverifieerd en uitgewisseld kan worden. De Kamer is over die ontwikkeling nooit echt separaat geïnformeerd, maar iedere keer lees ik een tussenzinnetje daarover. Is de minister bereid om de Kamer op een passend moment wat uitvoeriger te informeren over de ontwikkelingen met betrekking tot informatie-uitwisseling? Het kabinet heeft de Kamer toegezegd haar op korte termijn te informeren over uitwisseling van informatiesystemen en de mate waarin bestanden gekoppeld kunnen worden, maar ook met betrekking tot de kwaliteit van de uitvoering van de bijstandswet en de benodigde informatiesystemen zou dat ook wel passend zijn.

Minister **Melkert**: Ik kan mij die vraag wel voorstellen, al was het maar omdat ik haar zelf zo nu en dan eens stel. Er zijn namelijk heel veel trajecten die min of meer parallel lopen en elkaar soms overlappen. Door Samenwerking, werk en inkomen komt er natuurlijk ook wat meer in beeld. Ik wil graag aan die vraag tegemoetkomen en wij zullen bezien op welke termijn en in welke samenhang wij dat kunnen doen. Dat zal op redelijk korte termijn mogelijk zijn.

Mevrouw **Van Blerck-Woordman** (VVD): Voorzitter! Ik ben het geheel eens met de minister als hij zegt dat de bijstandswet is gedecentraliseerd en dat de gemeenten in staat moeten worden gesteld om hun eigen beleid te voeren, maar het kan natuurlijk ook eens zover komen dat door het feit dat automatiseringsproblemen niet opgelost worden, allerlei doelstellingen uit de wet niet gerealiseerd worden. Als de gemeente Rozendaal het hele bestand handmatig beheert, is dat kennelijk daar mogelijk. Maar als elders een automatiseringssysteem problemen oplevert, die fraudebestrijding en het helpen aan werk in die omvang belemmeren, is er toch sprake van een ander probleem. Ziet de minister dat bij sommige gemeenten toch iets naderbij komen?

Minister **Melkert**: Wij hebben in dezelfde wet ook vastgelegd hoe wij het toezicht uitoefenen en met welk vaststellings- en maatregelenbeleid dat gepaard gaat. Dat is in de afgelopen jaren ook een aantal

malen nader toegelicht. Dat beschouw ik als het belangrijkste instrument dat wij op dit moment hebben. Daarmee kunnen wij de slag maken waarmee wij zijn begonnen na de invoering van de bijstandswet, omdat in de uitoefening van het toezicht het accent naar mijn oordeel te veel lag op de rechtmatigheid, overigens zeer begrijpelijk, naar aanleiding van de signalen aan het begin van de jaren negentig. Ik ben bezig om met de uitoefening van het toezicht meer in de richting te gaan van de doelmatigheid, want ik wil met u erop kunnen toezien en er verantwoording over kunnen afleggen dat het vele geld dat er ingaat, doelmatig wordt besteed. Dat is wel toezicht op de uitkomst van het geheel en niet op de input, de organisatie of de automatisering. Dat laten wij welbewust over aan de gemeente. Op dit moment zou ik dat gelet op de huidige regelgeving en departementale mogelijkheden ook absoluut niet kunnen doen. Als die wens leeft, dan moeten wij het daarover hebben, maar dat zou leiden tot een heel andere verhouding tussen het departement en de gemeente.

Mevrouw **Van Blerck-Woordman** (VVD): Daar vraag ik ook niet om. Ik vraag wat er uitkomt, niet wat er ingaat. Het gaat mij om de doelmatigheid van het beleid dat wij hier hebben afgesproken.

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Voorzitter! Ik wil nog even ingaan op de vraag van mevrouw Noorman over de informatievoorziening. Het is van belang om niet alleen te kijken of mensen frauderen, maar ook te kijken of zij recht hebben op bepaalde zaken. Nu loopt dat in bepaalde gemeenten spaak, omdat men bijvoorbeeld niet de koppeling kan leggen tussen inkomen en huursubsidie. Ik wil niet alleen graag worden geïnformeerd over wat er is, maar vooral ook over de grenzen en over de reden waarom je grenzen zou moeten verleggen om die koppeling wel te kunnen leggen, ook met het oog op de privacy. Dat is toch een belangrijk spanningsveld. Er is wel eens gesproken over de mogelijkheid van één inlichtingenkamer met een vorm van beveiliging, want het is toch griezelig om iedereen aan alles te koppelen. Het is echter ook een instrument, niet alleen om fraude te bestrijden, maar

ook om mensen datgene te geven waarop zij recht hebben. Daar doet zich een spanningsveld voor. Het zou goed zijn om in de notitie niet alleen een opsomming te geven van wat er is, maar ook van de spanningsvelden, de mogelijkheden en de onmogelijkheden op dit ogenblik.

Minister **Melkert**: Die twee zaken zijn weliswaar zeer nauw met elkaar verbonden, maar toch behoorlijk verschillend. De vraag van mevrouw Noorman kan ik mij goed voorstellen, want er zijn overal trajecten gaande. Dat is nodig voor een goede tenuitvoerlegging van de bijstandswet en alles wat daarmee verband houdt. Daardoor kunnen ook gemeenten en andere instanties meer met elkaar worden verbonden. Dat is de feitelijke situatie. Verder worden er initiatieven ontwikkeld; ik hoorde bijna een gemeente noemen in de vraag. Daardoor ontstaan er spanningsvelden en komen er nieuwe vragen vanuit de SWI naar voren. Dat is een enorme evolutie. Ik wil er graag over nadenken hoe je die vraag kunt beantwoorden. Ik geef er wel de voorkeur aan om dat onderscheid te maken in de beantwoording van de vraag van mevrouw Noorman, want anders wordt het een vrij dikke boom.

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Het is op zichzelf al belangrijk als de minister daarover wil nadenken en ons wil informeren.

De heer **Bakker** (D66): Voorzitter! Ook als je de bestandskoppeling wilt voor het goede doel, is een voorwaarde dat de automatisering klopt, dat de systemen op elkaar aansluiten, enz. Ik begrijp echt niet waarom het zo moeilijk moet. Decentralisatie is een mooi principe bij de bijstandswet; het is ook buitengewoon belangrijk. Maar jedes Prinzip führt zum Teufel, ook hier. Ik vraag mij af of het ook voor veel gemeenten niet makkelijker is, als op dat punt een aantal strepen wordt gezet. Ik bedoel niet dat Den Haag dat allemaal moet opleggen; ik kan mij heel goed voorstellen dat je dat samen met de VNG doet. Je zou wel centraal afspraken kunnen maken over een aantal kenmerken waarover alle automatiseringssystemen moeten beschikken. Dan heb je dat geregeld, zodat je aan belangrijkere zaken kunt toekomen. In aansluiting op de vraag van mevrouw Noorman

over de informatievoorziening – de minister zal ons daarover inlichten – wil ik de minister vragen om eens te overwegen en af te wegen of het niet verstandiger en ook een zegen voor alle betrokkenen is om dat iets centraler te doen.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): De laatste vraag van mevrouw Doelman vormt de opdracht voor de werkgroep uit de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid, die zich bezighoudt met niet-gebruik. Deze werkgroep organiseert hierover morgen en vrijdag hoorzittingen. Het is heel goed dat de vraag van mevrouw Doelman wordt gesteld, omdat deze zaak, die verder zal worden ingevuld, heel nadrukkelijk leeft. Ik wil daar echter wel een vraag bij stellen, omdat ik de minister daar net niets over hoor zeggen. Bij de algemene beschouwingen heeft de minister-president in antwoord op een vraag met een hoge actualiteitswaarde over niet-gebruik van huursubsidie een plan van aanpak toegezegd, waarin ook gekeken zou worden naar de mogelijkheid van koppeling van bestanden. Daar verwees ik daarnet naar, toen ik tegen de minister zei dat ik verwachtte daarover binnenkort een rapportage te krijgen. Ik neem aan dat ook de problematiek die mevrouw Doelman aanroerde, daarbij aan bod zal komen.

Minister **Melkert**: Wat het laatste punt betreft: er wordt nog gestudeerd op de wijze waarop de IHS-toewijzing kan geschieden; deze vraag zit daaraan vast. Daarbij heeft VROM het voortouw. Het staat mij bij dat daarover kortgeleden een brief is gestuurd, maar dat moet ik nog even nakijken.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Prima als het om huursubsidie gaat, maar als om het gaat om bestandskoppeling met het oog op niet-gebruik, denk ik dat deze minister iets harder aan het voortouw moet trekken.

Minister **Melkert**: Iets harder? Neem mij niet kwalijk, maar...

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Dat is geen verwijt, maar veel meer een ondersteuning!

Minister **Melkert**: In het kader van die werkgroep zijn wij samen met de

VNG volop bezig het niet-gebruiken van voorzieningen te bekijken. Ik doel op de voortgangsrapportage armoedebestrijding. Dat punt komt dus vanzelf terug. Als u precies wilt weten wanneer en hoe, hoort u dat van mij.

Ik vond het wat makkelijk van de heer Bakker om aan te dringen op een iets meer centrale aanpak. Dat zou kunnen, zij het dat wij elkaar daartoe wel de instrumenten moeten bieden. In de afgelopen anderhalf jaar heb ik met de VNG bestuurlijk overleg gevoerd op zo'n manier, dat soms aan de andere kant van de tafel geslikt moest worden, omdat ik vroeg of iedere gemeente op eigen houtje tewerk gaat op het gebied van de automatisering. Ik heb gevraagd of de zaak niet meer kon worden gebundeld en gestandaardiseerd. Ik moet toegeven dat dit ging tot aan de rand van waar je kunt gaan in de verhouding tot de gemeenten, die op dit gebied autonoom zijn. Sterker nog: ik prijs de VNG voor de medewerking die is verleend aan de LVO, de taskforce kwaliteit bijstand en dit soort initiatieven die – ik herhaal dat – een paar jaar geleden niet mogelijk zouden zijn geweest. Wij willen de resultaten daarvan nu gaan bekijken. Als de Kamer wil dat wij nog verdergaan, dan moeten wij in de wet daarvoor voorschriften maken, maar daar zit heel veel aan vast. Dan moeten wij namelijk in 572 gemeenten mee gaan kijken, wat mij toch heel wat lijkt.

De heer **Bakker** (D66): Voor alle duidelijkheid: ik vroeg u om die vraag onder ogen te zien bij de rapportage die aan de Kamer zal worden uitgebracht. Het wil er bij mij niet in dat je volstrekt beleidsautonoom op het wereldwijde Internet kunt surfen, met twee hoofdsystemen, en dat er 572 keer iets voor de bijstand moet worden uitgevonden. Ik vind niet dat dat een makkelijke opmerking is. Het gaat toch in alle gemeenten om dezelfde inkomens- en bijverdiengerelateerde? Waarom moet dat allemaal apart worden verwerkt? Dat snap ik niet!

Minister **Melkert**: U moet er geen karikatuur van maken! Er zijn bij de gemeenten een paar hoofdsystemen te onderkennen. Heel veel gemeenten werken ook samen. Tegelijkertijd waarschuw ik tegen het soort optimisme dat wel eens doorklinkt, dat we er wel komen als iedereen

maar hetzelfde automatiserings-systeem kiest. Zolang we niet doorhebben hoe we de overgang van 1999 naar 2000 adequaat moeten regelen, zal er veel te wensen overblijven met de automatisering. Het is dus helaas altijd gecompliceerder dan wijzelf graag zouden willen. Mevrouw Van Blerck heeft gevraagd naar de terugwerkende kracht met betrekking tot de aflossing van schulden. Zoals zij terecht veronderstelde, zal bij de inwerkingtreding van de wet per 1 januari 1999 de verplichting wijzigen in een bevoegdheid, voorzover er sprake is van de termijn van vijf jaar. Het principe van terugwerkende kracht is daarbij van toepassing. Dat betekent dat gemeenten bezig zijn of zich bezig gaan houden met het opschonen van hun bestand en wel op een zodanige manier dat ze onderscheid maken tussen schulden waarbij nog wel het een en ander te halen valt in het kader van de nieuwe mogelijkheden die de wet biedt, en schulden die eigenlijk afgeschreven kunnen worden. Het is ook de bedoeling van de wet om in zekere zin schoon schip te kunnen maken, waarbij ik er overigens niet van uitga dat dit schip ooit helemaal schoon zal zijn. Er komen namelijk steeds weer nieuwe gevallen binnen, maar het gaat er om dat het geheel wat dynamischer begint te worden, dat het stilstaande water weer wat in beweging begint te komen.

Mevrouw Van Blerck-Woerdman (VVD): Ik begrijp dat dit de bedoeling is van de wet; ik ben het daar ook helemaal mee eens. Mijn vraagstelling had echter betrekking op het feit dat het natuurlijk wel zo moet zijn dat hiermee niet alleen een intern probleem wordt opgelost.

Minister Melkert: Toch kun je het ook omkeren. Ik noem als voorbeeld een grote gemeente, zeg de gemeente A. Het zou mijns inziens enorm sanerend en motiverend werken als er daar een aanpak tot stand komt, waar men reëel op af kan gaan en waar men zelf meer geld aan overhoudt. Op die manier kan men zich van een deel van de molensteen bevrijden die volgens mij ook heel lang een soort van alibi is geweest om het er maar bij te laten zitten. Ik spreek overigens geen enkele gemeente daarop direct aan, want er zijn in gemeenten natuurlijk veel activiteiten ontwikkeld. Dat geldt

volgens mij ook voor de gemeente A. Wij hebben tot nu toe geconstateerd dat er een soort demotivatie is; de bedragen worden zo groot en het probleem wordt eigenlijk zo ongrijpbaar door de schaalgrootte, dat het vervolgens maar een beetje blijft hangen. Ik meen dat je met het nu voorgestelde mechanisme iets tot stand kunt brengen, waarbij de financiële kant niet de minste is, om er meer dynamiek in aan te brengen.

Mevrouw Van Blerck-Woerdman (VVD): In de praktijk betekent dit dat per 1 januari 1999 ook niet meer gekeken gaat worden of er in de afgelopen vijf jaar serieus werk van is gemaakt. Of vindt er in dit verband nog wel een soort check plaats? Anders gaat het namelijk om het in één keer kwijtschelden van een flink aantal schulden, hetgeen naar mijn inzicht niet de bedoeling van deze wet is.

Minister Melkert: Mijns inziens moet wel aantoonbaar zijn dat er gedurende vijf jaar activiteiten zijn ondernomen. Dat is in ieder geval voorgeschreven en daarop zal ook toezicht gehouden worden. Dat zal per individueel geval de motivatie van de desbetreffende gemeente en dus ook de rechtmatigheid van die motivatie bepalen.

Mevrouw Doelman-Pel (CDA): Ligt dat dan allemaal vast in beschikkingen per persoon?

Mevrouw Noorman-den Uyl (PvdA): Ja.

Minister Melkert: Ja, mevrouw Noorman zegt ja, dus het zal wel zo zijn.

Mevrouw Doelman-Pel (CDA): Maar het kan dus nooit gaan om een collectief afboeken van een hele grote groep?

Minister Melkert: Neen. Het is wel goed dat die vraag zo gesteld wordt zodat ik in de gelegenheid ben daarop als zodanig te antwoorden. Zou dit wél gebeuren, waarvoor mevrouw Doelman vreest, dan zou dat inderdaad tot een toezichtsactie achteraf kunnen leiden.

Mevrouw Van Blerck heeft gevraagd of ten aanzien van de koppelingsbestanden de Wet op de studiefinanciering mede van toepassing is. Het antwoord is ja. Dat onderdeel

valt onder de werking van artikel 122 van de Algemene bijstandswet. Zij vroeg ook of er een afdwingbaar recht op terugvordering zou kunnen ontstaan op grond van gewekte verwachtingen, bijvoorbeeld in identieke gevallen. In individuele gevallen zou natuurlijk altijd aangetoond kunnen worden dat er zodanige verwachtingen gewekt zijn dat het niet anders kan dan in een identiek geval is gebeurd. Maar ik zet een dikke streep onder het individuele geval waarin dat steeds weer moet worden aangetoond. Dan is het de vraag of er noodzakelijkerwijs categorisering uit voortvloeit. De afweging zal nooit categoriaal gemaakt kunnen worden; het zal altijd om een individuele afweging moeten gaan. De kans lijkt mij niet zo groot dat de situatie die mevrouw Van Blerck schetste zich zal voordoen. In hetzelfde individuele geval kan het ook niet totaal worden uitgesloten. Maar hoofdzakelijk is dat er nooit sprake kan zijn van een categoriale besluitvorming, afboeking en behandeling van cliënten.

De heer Bakker (D66): Ik heb nog een aanvullende vraag over de studiefinanciering. Geldt het antwoord van de minister ook voor de aflossing van studieschulden? Daarvoor geldt immers een aparte betalingsregeling en uiteindelijk ook een kwijtscheldingsregeling als men vijftien jaar netjes aan de verplichtingen heeft voldaan. Bij onvoldoende draagkracht wordt het restant kwijtschelding. Wordt zo'n studieschuld nu wel of niet betrokken in bijvoorbeeld een schuldsanering of blijft de schuld staan en bijvoorbeeld na vijftien jaar afgeboekt?

Minister Melkert: Mijn medewerkers zeggen mij dat dit niet onder de wettelijke schuldsaneringsregeling valt.

Mevrouw Selter: De studieschuld wordt niet meegenomen bij de wettelijke schuldsaneringsregeling. Het is een van de weinige uitzonderingen. Ik meen dat er ook een uitzondering wordt gemaakt voor alimentatieschulden.

Minister Melkert: Mevrouw Van Blerck vroeg wat er wordt gedaan als een schuldenaar naar het buitenland gaat. Het is niet de bedoeling om te suggereren dat wij die schuldenaars

nu eens mooi in hun nekvel zullen grijpen. Iemand die met stille trom vertrokken is, laat zich niet zo gemakkelijk aanspreken. Maar hier gaat het om gevallen die zich ook in de praktijk voordoen, waarbij mensen die naar het buitenland vertrekken, vragen of zij de schuld kunnen afkopen, zodat zij niet hun hele leven achtervolgd blijven door die aanspraak op terugvordering. Dat kan nu nog niet, maar in de toekomst wel.

Dan kom ik bij het amendement van mevrouw Noorman. Het is van belang goed op een rij te hebben waar het verschil ligt tussen de schuldsanering in het kader van de Wet schuldsanering natuurlijke personen, de Faillissementswet en wat in het amendement wordt bedoeld. In de Wet schuldsanering natuurlijke personen is sprake van een laatste fase waarin mensen terecht zijn gekomen die op geen enkele manier meer kunnen terugbetalen en alleen langs die weg verder geholpen kunnen worden. Wij moeten niet uit het oog verliezen dat waar het gaat om het terugvorderen van schulden, al dan niet fraudeschulden, in het kader van de bijstand of de sociale verzekeringen, het natuurlijk ook om mensen kan gaan die wel een bepaalde betalingscapaciteit hebben. Dat gaat als het ware vooraf aan een situatie die kan ontstaan bij het niet meer kunnen terugbetalen en derhalve zal men, zodra die nieuwe wet van kracht is, onder dat regime kunnen vallen. Dat verklaart ook dat wij het van belang vonden en vinden om daar een onderscheid in te maken.

Als ik het goed zie, wordt door mevrouw Noorman op twee punten een onderscheid bepleit. Mevrouw Doelman heeft hierover ook vragen gesteld. De eerste vraag luidt of je de termijn niet op drie jaar kunt stellen, zij het dat onderscheid wordt gemaakt tussen niet-fraudeschulden en fraudeschulden. Voor de zekerheid vraag ik of bij de fraudeschulden een termijn van minimaal vijf jaar is aangehouden.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Bij de fraudeschulden is de termijn vijf jaar.

Minister **Melkert**: Minimaal?

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Dat is ter beoordeling van de gemeente. De gemeente kan ook

weigeren en zeggen: dit is te dol, dat doen wij gewoon niet, blijf maar twintig jaar betalen.

Minister **Melkert**: Het is belangrijk om dat even vast te stellen. Het tweede onderscheid betreft volgens mij het betalen op de beslagvrije voet. Daar trekt mevrouw Noorman wel een parallel met de WSNP.

Mevrouw **Noorman-den Uyl** (PvdA): Ja, dat is juist. Ik maak hier een opmerking over. In de vormgeving van het amendement is ervoor gekozen de lijn van de beslagvrije voet conform de Invorderingswet te hanteren. Precies hetzelfde is gebeurd bij de Wet schuldsanering. In de toelichting heb ik alleen aangegeven dat bij ministeriële regeling kan worden aangegeven welke inkomenscomponenten eventueel niet vallen onder de regeling inzake de beslagvrije voet. Ik geef een voorbeeld. Zoals het er naar uitziet, krijgt volgend jaar ieder Nederlands huishouden eenmalig f 100 lastenverlichting voor de energierekening. Ik kan mij voorstellen dat de minister zegt dat bij het bepalen van de beslagvrije voet zo'n bedrag van f 100 niet wordt meegenomen. De minister heeft dan die bevoegdheid. Ik geef een ander voorbeeld. Op dit moment loopt bij de Kamer een voorhangprocedure opdat bij de kwijtscheldingsregeling rekening wordt gehouden met een wat hoger inkomen van AOW'ers met een aanvullende bijstandsuitkering. Zo'n regeling past dan ook hierbij. Kort gezegd: de regels van de wet worden gewoon gehanteerd, maar de minister kan de incidentele inkomsten buiten beschouwing laten, zoals hij dat nu ook gewend is op een aantal onderdelen te doen.

Minister **Melkert**: Voorzitter! Ik dank mevrouw Noorman voor die toelichting. Het hoofdpunt van de regering was en is dat een onderscheid moet worden gemaakt tussen fraudeschulden en niet-fraudeschulden. Ook dat heeft weer iets arbitrairs. Je kunt met allerlei termijnen goochelen en het ene is dan nog strenger dan het andere. De hoofdzaak is – dat vind ik van groot belang voor de burgers – dat mensen die zich willens en wetens geld hebben toegeëigend dat hun niet toekomt en daardoor in de problemen zijn geraakt op het moment dat zij worden "gesnapt",

ten principale anders moeten worden benaderd dan mensen die op een andere wijze, soms wel eens door fouten van het uitvoeringsorgaan zelf, in de problemen zijn gekomen. Dat vind ik ook terug in dit amendement. Dat hoofdpunt krijgt hierin erkenning en dat vind ik van belang. Het tweede punt is meer een afweging rondom de beslagvrije voet. Ik meen dat daar wel een zekere parallelie met de Wet schuldsanering natuurlijke personen getrokken kan worden. Wij hebben daar natuurlijk niet voor niets zelf het initiatief toe genomen. Door de ministeriële regelingsprocedure die hierin is geïntroduceerd, ontstaat toch een zekere flexibiliteit, die ik wel van belang acht. Redenerend vanuit de regering kan de flexibiliteit immers twee kanten op. Naar mijn oordeel is dit amendement inpasbaar in de wet. Wij hebben met de gegeven toelichting een keuze gemaakt die op enkele onderdelen hiervan iets afwijkt. Ik meen echter dat de Kamer zelf moet beoordelen waar de voorkeur naar uitgaat. Het principiële punt, namelijk dat fraudeschulden anders en strenger worden behandeld dan overige schulden, moet echter worden gehandhaafd.

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Wil de minister eens precies aangegeven wat hij onder "fraudeschulden" verstaat? Dat is immers een redelijk rekbaar begrip. Je kunt op basis van fraude een boete krijgen die niet wordt betaald, maar ik denk bijvoorbeeld ook aan het al of niet opgeven van een korte samenloop van uitkeringen met andere inkomsten of aan het bewust misleiden van de sociale dienst. Over het begrip "fraude" moet helderheid bestaan.

Mevrouw **Selter**: Bij het begrip fraude wordt verwezen naar het niet nakomen van de inlichtingenplicht. Dat betreft dezelfde boetwaardige feiten. Daarmee is een parallel getrokken. Het gaat dus om het niet voldoen aan de inlichtingenplicht.

Mevrouw **Doelman-Pel** (CDA): Ik heb het idee dat onder die noemer heel veel valt bij de schulden die uitstaan bij de sociale dienst. Het gaat toch vooral om dergelijke schulden? Wat ik van sociale diensten weet, is dat het in het merendeel van de gevallen daarom

gaat. Je hoort ook vaak het verhaal dat als het om een jonger kind gaat, iets wordt gedaan in het kader van ondersteuning, hoewel de ouders onderhoudsplichtig zijn. Het zijn relatief kleine groepjes. Een ander verhaal is het wanneer mensen verhuizen. In mijn ogen betreft dit de allergrootste groep. Proberen wij nu niet iets te realiseren dat slechts een zeer kleine groep betreft?

Minister Melkert: Mevrouw Doelman heeft gelijk als zij veronderstelt dat het merendeel van de gevallen in deze definitie onder het begrip fraude valt. Naar onze schatting gaat het om ongeveer driekwart. Een kwart, en dat is ook niet niks, past onder een andere titel in deze wetgeving. Ik geloof niet dat het verstandig zou zijn in het kader van deze wet, maar ook overigens niet, het gehanteerde begrip fraude van een nadere duiding te voorzien. Ergens moet je een grens trekken. Ik begrijp wat mevrouw Doelman bedoelt, maar ik vind het te billijken dat die grens zo wordt getrokken, omdat van iedereen verwacht mag worden bij te dragen aan de goede tenuitvoerlegging van de wet. Ik verwijs naar recente wetgeving op dit punt waar de Kamer ja tegen heeft gezegd. Een interessant punt in het amendement van mevrouw Noorman is dat door de nadere bepaling van de beslagvrije voet je een soort ruimte biedt die in sommige gevallen welkom zou kunnen zijn. Ik zou het begrip fraude niet willen amenderen, zoals vandaag is toegelicht.

Mevrouw Noorman-den Uyl (PvdA): Misschien mag ik het nog wat meer toelichten. Door de bijstandswet, maar ook bij sanctionering door de Sociale verzekeringsbank zal te allen tijde individueel getoetst moeten worden in welke mate er sprake is van verwijtbaarheid. Ik zal een voorbeeld geven. Iemand is op vakantie en krijgt een briefje waarop hij drie, vier weken te laat reageert. Daardoor ontstaat een samenloop in de uitkering, hetgeen pas veel later wordt geconstateerd. Hij wist het niet of begreep het niet. Er is sprake van onverschuldigde uitkering. Theoretisch kun je zeggen dat iemand niet op het juiste moment aan zijn informatieverplichting heeft voldaan. Of dat nu zo verwijtbaar is, is de vraag. De gemeente zal dus altijd moeten bekijken in welke mate er

sprake is van verwijtbaarheid. Het gaat hierbij om een regeling die een bevoegdheid van de gemeente is. Op het moment dat er daadwerkelijk sprake is van het moedwillig geven van informatie of het verzwijgen van informatie waardoor te veel geld wordt uitgekeerd, heb je te maken met een situatie waarin de gemeente te allen tijde moet beoordelen of er nog ruimte is deze regeling toe te staan. Het individuele maatwerk zal ook in deze bepalingen altijd blijven bestaan.

Minister Melkert: De individuele afweging staat voorop. Als echter op een gegeven moment wordt vastgesteld dat niet is voldaan aan de inlichtingenplicht zoals bedoeld, dan is er wel sprake van een situatie die tot verdere stappen zal moeten leiden.

Mevrouw Noorman-den Uyl (PvdA): Ik verwijs naar de Wet boeten en maatregelen. Ik heb daar schriftelijke vragen over gesteld.

Minister Melkert: De antwoorden zijn in voorbereiding. De staatssecretaris werkt daaraan.

Mevrouw Noorman-den Uyl (PvdA): In die wet staat dat altijd bepaalde aspecten getoetst moeten worden. Ik zal ze niet allemaal noemen. Het gaat onder andere om de mate waarin sprake is van verwijtbaar handelen, het nalatig zijn en het op grond daarvan verwijtbaar zijn. Dat geldt ook in dit geval.

Minister Melkert: Het uitvoeringsorgaan respectievelijk de sociale dienst geeft aan wat er moet gebeuren. Dat zou trouwens ook de strekking van de antwoorden op uw vragen kunnen zijn. Het is per definitie een individuele afweging. Er wordt natuurlijk niet op de volautomatische piloot gekoerst; dat zou ook niet kunnen.

De voorzitter: Hebben de commissieleden nog behoefte aan een tweede ronde? Gelet op het aantal interrupties, heb ik het gevoel dat er vrij veel beantwoord is. Ik constateer dat mevrouw Van Blerck en mevrouw Doelman nog een enkele vraag willen stellen.

Mevrouw Van Blerck-Woordman (VVD): Ik heb niet zozeer een vraag als wel een opmerking die ik bij wijze

van tweede termijn graag wil laten vastleggen. Gelet op het antwoord van de minister over het punt van de vijfjaarstermijn die in werking treedt op het moment dat de wet in werking treedt, ga ik er met nadruk van uit dat bij alle gevallen waarin gemeenten op dat moment de bevoegdheid in werking laten treden om de terugbetalingsplicht te beëindigen, een individuele toets wordt uitgevoerd en dat er, over die vijf jaar, ook een dossier is van alle bijstandsgerechtigden. Ik zou er de grootste moeite mee hebben als achteraf ineens blijkt dat alles wordt kwijtgescholden. Dat meld ik met nadruk. Ik weet niet of dit wetsvoorstel nog terechtkomt op de agenda van deze week, want het staat er nu niet op, maar ook daarbij zal ik graag zien dat hier aandacht aan zal worden besteed.

Mevrouw Doelman-Pel (CDA): Ik sluit mij, ook uit preventief oogpunt, allereerst aan bij de woorden van mevrouw Van Blerck. De minister heeft zelf gezegd dat hij dit wetsvoorstel liever niet had voorgesteld; het moet duidelijk zijn dat men de schulden niet zomaar kan afboeken. Mensen denken al te makkelijk: ach, als je maar lang wacht en je af en toe schuilkoudt, kom je na vijf jaar van je schulden af. Dat wil ik nogmaals onderstrepen. Een ander punt betreft de fraude. Het was helemaal niet mijn bedoeling om het begrip "fraude" te verruimen, maar wel om duidelijkheid over dat begrip te scheppen: bij schulden door fraude wordt men anders behandeld dan bij schulden om andere redenen, die ook buiten je schuld om en door een samenloop van bepaalde omstandigheden kunnen ontstaan. Ik vraag mij af waarom wij bij de Faillissementswet en bij deze wetsvoorstellen met twee maten zouden meten. Als men trouw heeft voldaan aan de verplichting tot afbetaling, vind ik het een heel redelijk uitgangspunt om niet langer dan nodig op dezelfde manier daarmee door te gaan.

Minister Melkert: Voorzitter! Die laatste opmerking verheldert inderdaad de benadering van mevrouw Doelman ten aanzien van de eerder door haar gestelde vraag over de afbakening van dat begrip. Dat voegt zich bij de discussie die wij over het amendement hebben gehad.

In de richting van mevrouw Van Blerck onderstreep ik graag dat het "zomaar afboeken" inderdaad niet aan de orde kan zijn. Dat zal ook een speciaal punt van aandacht in het toezichtsbeleid zijn, waarbij dus zal worden gelet op de rechtmatigheid van de wijze waarop het debiteurenbeleid vorm zal krijgen vanaf het moment dat de wet van kracht zal zijn. Dat betekent ook dat wij niet in een soort generale benadering terechtkomen, want voordat je het weet, wordt er gesproken over een generaal pardon of iets dergelijks. Het is verre van dat; het paradoxale is dat er juist wordt geprobeerd om meer geld binnen te krijgen. Dat moet naar onze inschatting ook lukken. Dat is onbevredigend, omdat je eigenlijk het nog grotere bedrag binnengehaald zou moeten hebben om recht te doen aan wat je de belastingbetaler hebt beloofd, namelijk dat het geld op een goede wijze wordt besteed. Dat heeft zoveel jaren gecumuleerd dat dat in die mate gewoon niet reëel is, maar het is wel reëel dat een belangrijk deel terugkomt. Dat zou niet het geval zijn als wij nu niets doen. Dat is in feite de kern van wat wij voorstellen. Tot slot moet ik nog even terugkomen op het jaar dat als peiljaar zal worden gebruikt. Recente informatie leert ons dat over 1991 de volgende cijfers werden genoteerd: de ontvangsten bedroegen 320 mln., de nieuw opgevoerde bedragen bedroegen 475 mln. en het debiteurensaldo 713 mln. Omdat de ontvangstencijfers over 1991 hoger zijn dan in 1992, zal er waarschijnlijk een nadeliger verdeling van het macrodrempelbedrag over de gemeenten uitkomen. Het is een conclusie op het eerste gezicht. Daarnaast is het volgens de geraadpleegde zeer betrouwbare bron twijfelachtig of er over 1991 cijfers op gemeenteniveau beschikbaar zijn. Als die er niet zijn, wordt het moeilijker om dat te gaan vertalen. Onze conclusie is: laten wij het houden op 1992.

De **voorzitter**: Ik stel vast, dat dit wetsvoorstel nog in dit kalenderjaar op de agenda van de Kamer zal verschijnen.

Sluiting 13.00 uur.